

ใบความรู้ที่ ๙ เรื่อง บทอาขยานสืบสานเอกลักษณ์ไทย
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๒ เรื่อง ตามรอยเจ้าฟ้าน์กอ่าน
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๙ เรื่อง บทอาขยานสืบสานเอกลักษณ์ไทย
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๑๕๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

การท่องบทอาขยาน

การท่องจำหรือท่องบทอาขยาน เป็นการอ่านออกเสียงที่อาศัยความจำโดยไม่ดูบทอ่านต้องใช้ความสามารถในการจำบทท่องจำ อ่านให้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์และทำนองเสนาะของบทร้อยกรองนั้น ๆ สอดคล้องกับอารมณ์ในบทอ่าน โดยอ่านให้ไพเราะถูกต้องคล้องแคล้วเกิดภาพพจน์ได้รสได้อารมณ์

บทอาขยาน คือ บทท่องจำ การเล่า การสวด นิทาน ซึ่งเป็นการท่องจำข้อความหรือคำประพันธ์ที่ชอบ บทร้อยกรองที่ไพเราะ โดยอาจตัดตอนมาจากหนังสือวรรณคดี เพื่อให้ผู้ท่องจำได้ และเห็นความงามของบทร้อยกรองทั้งในด้านวรรณศิลป์ การใช้ถ้อยคำ ภาษา เนื้อหา และกลวิธีในการประพันธ์ ตลอดจนสามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการแต่งบทร้อยกรอง หรือนำไปใช้เป็นข้อมูล ในการอ้างอิงในการพูดและการเขียนได้เป็นอย่างดี

การกำหนดบทอาขยานให้ท่องจำ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดบทอาขยานที่ให้นักเรียนท่องจำนั้น แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท ได้แก่ บทหลัก บทรอง

๑. บทหลัก คือ บทอาขยานที่ทางกระทรวงศึกษาธิการกำหนดตามหลักสูตรเพื่อให้ นักเรียนทุกคน สามารถนำไปท่องจำเพื่อเหมือนกันทั่วประเทศ

๒. บทรอง คือ บทอาขยานที่ครูผู้สอนหรือสถานศึกษา (โรงเรียน) เป็นผู้กำหนดให้นักเรียนท่องจำเสริมจากบทหลักที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยมักเป็นบทร้อยกรองที่แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น เพลงพื้นบ้าน, เพลงกล่อมเด็ก, คำวซอ (วรรณกรรมพื้นบ้านของภาคเหนือ), เพลงชาनोंง, เพลงเรือ (ภาคใต้), บทกวีที่มีคุณค่า

บทร้อยกรองที่จะคัดเลือกให้เป็นบทร้อยกรองบทหลักและบทเล็กลง ควรมีลักษณะดังนี้

๑. มีเนื้อหา ความยากง่าย เหมาะสมกับวัย
๒. มีความยาวพอเหมาะ พอควร
๓. มีคุณธรรม คติธรรม ให้แนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีงาม
๔. มีสุนทรียภาพทางภาษา
๕. มีความถูกต้องตามฉันทลักษณ์
๖. มีรูปแบบที่หลากหลาย

หลักการท่องจำบทอาขยาน

การท่องจำบทอาขยาน เป็นการท่องออกเสียง คือ ผู้ท่องเปล่งเสียงออกมาดัง ๆ ในขณะที่ใช้สายตากวาดไปตามตัวอักษร ยึดหลักการออกเสียงเหมือนหลักการอ่านทั่วไป เพื่อให้การออกเสียงมีประสิทธิภาพควรฝึกฝน ดังนี้

๑. ฝึกเปล่งเสียงให้ดังพอประมาณ ไม่ตะโกน ควรบังคับเสียง เน้นเสียง ปรับระดับเสียงสูง - ต่ำ ให้สอดคล้องกับจังหวะลีลา ท่วงทำนอง และความหมายของเนื้อหาที่อ่าน
๒. ท่องด้วยเสียงที่ชัดเจน แจ่มใส ไพเราะ มีกระแสเสียงเดียว และเปล่งเสียงจากลำคอโดยตรงด้วยความมั่นใจ
๓. ท่อง ออกเสียงให้ถูกอักขรวิธีหรือความนิยม และต้องเข้าใจเนื้อหาของบทอาขยานนี้ก่อน
๔. ออกเสียง ร ล และคำควบกล้ำให้ถูกต้องชัดเจนตามอักขรวิธี

ประโยชน์ของการท่องจำบทอาขยาน

๑. ฝึกความจำ เพราะมนุษย์ต้องอาศัยความจำในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์
๒. เป็นการฝึกวินัย เพราะการจะท่องจำให้ได้นั้น ผู้ท่องต้องมีวินัยในการฝึกฝน
๓. เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
๔. แสดงถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ทางด้านภาษาให้คงอยู่ตลอดไป
๕. ได้รับคติสอนใจจากบทคำประพันธ์ต่าง ๆ ที่ท่องจำ
๖. ทำให้เป็นคนอารมณ์ดี เพลิดเพลิน จากความงามของบทประพันธ์ที่ท่อง
๗. เพื่อตระหนักในคุณค่าภาษาไทย และซาบซึ้งในความไพเราะของบทร้อยกรอง
๘. เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของกวีไทย
๙. เพื่อเป็นพื้นฐานในการแต่งคำประพันธ์
๑๐. เพื่อใช้เป็นสื่อถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรม และนำข้อคิดที่เป็นประโยชน์ไปใช้ในการดำเนินชีวิต